

Werkgroep Behoud de Peel

Jaarverslag 2008

Organisatie en financiën

Organisatie

Werkgroep Behoud de Peel (WBdP) werd in 1978 opgericht en is vanaf 1983 een stichting. Meer over onze doelstelling en werkgebied kunt u lezen op de achterkant van dit jaarverslag.

Het bestuur van WBdP bestond in 2008 uit 10 leden. Daarvan was Frans Swinkels voorzitter, later opgevolgd door Rob Onderstal; beide uit Deurne. Erik Theunissen uit Asten is secretaris en Bert van den Eijnden uit Deurne de penningmeester.

De Werkgroep krijgt ondersteuning van diverse sympathisanten bij ontwikkelingen in ons grote werkgebied en van specialisten op wetenschappelijk en juridisch gebied. En niet te vergeten van de onmisbare vrijwilligers die deelnemen aan de werkdagen in de Peel en helpen bij het opnemen van de waterstanden.

Helaas is in 2008 een zeer gewaardeerd Werkgroep lid overleden: Kees Menken uit Geldrop, die al sinds eind 1996 actief was voor onze stichting. Kees was een groot natuurliefhebber, strijdbaar en zeer capabel betreffende hydrologische kwesties. Dat we in eigen kring iemand hadden met deze schaarse deskundigheid betekende voor ons een zeer welkom stuk slagkracht op een terrein dat voor de Peel zo belangrijk is. We zullen hem missen.

De Werkgroep heeft drie mensen in

dienst. De andere leden werken op vrijwillige basis. Iedereen heeft een of meer eigen taken (zoals ammoniak, beheer, ruimtelijke ordening, landinrichting, etc.). Maandelijks wordt vergaderd om het beleid met elkaar af te stemmen. Daarnaast is er maandelijks werkoverleg.

Het kantoor van WBdP is gevestigd in het 'Hofke van Marijke', Rembrandt van Rijnstraat 5, te Deurne.

Postadres:

Postbus 139, 5750 AC Deurne.

Telefoonnummer: 0493-354411

(faxnummer: -354435).

E-mail: wbdp@hetnet.nl

Website: www.wbdp.nl

De Werkgroep is aangesloten bij de Brabantse Milieufederatie en Stichting Milieufederatie Limburg en werkt ook regelmatig samen met andere natuur- en milieuorganisaties zoals de Stichting Natuur en Milieu, Staatsbosbeheer, het Limburgs Landschap, het Brabants Landschap en het IVN. Daarnaast zijn er veel formele en informele contacten met de verschillende overheden: ministeries, de provincies N.-Brabant en Limburg, de 11 Peelgemeenten en de twee water- schappen.

Mocht u tijd en zin hebben om actief mee te werken aan het behouden en ontwikkelen van de natuurwaarden in de Peel: WBdP kan altijd nieuwe vrijwilligers (en stagiaires) gebruiken!

Organisatie en financiën...2

Voorwoord...3

Wet ammoniak en veehouderij...4

Natuurbeschermingswet en ammoniak...5

Effecten van ammoniak en het beleid van WBdP...6

Natuurbeschermingswet en water...8

GGOR...8

Effecten van beregening en drainage...9

Overige Natuurbeschermingswet-zaken...10

Beheerplan Natura2000...11

Landinrichting...11

Beheer en inrichting...12

Reconstructie...12

Ruimtelijke Ordening...13

Peelwerk...14

Voorlichting en educatie...14

De Klapekster, karakteristieke wintergast...15

Postbus 139, 5750 AC DEURNE

Telefoon: 0493-354411

Faxnummer: 0493-354435

E-mail: WBdP@hetnet.nl

Giro: 5356520 t.n.v. WBdP te Deurne

Financiën

Dankzij de trouwe steun van onze donateurs, de subsidie van de Peelgemeentes, de bijdrage vanuit de Stichting Provinciale Milieufederaties in het kader van het ammoniakproject en niet in de laatste plaats door de bijdrage van Stichting Doen voor ons 'Antiverdrogingsproject Noord-Brabant' is WBdP er weer in geslaagd om een goede balans te vinden tussen inkomsten en uitgaven.

Ook dit jaar zijn we echter weer geconfronteerd met een terugloop in de loonkostensubsidie voor onze ID-baanmedewerkers.

Die loonkostensubsidie vertoont een verontrustend verloop: in 2005/2006 was deze 93% van de totale salariskosten, in 2007 was het 81% en in 2008 maar 71% (waarbij het salaris vrijwel gelijk bleef). De salariskosten (exclusief subsidie) maken 84% uit van onze uitgaven.

U kunt de Werkgroep steunen door een gift te storten op: gironummer 5356520 van Stichting Werkgroep Behoud de Peel te Deurne.

WBdP is erkend als 'Algemeen Nut Beogende Instelling'. Dit houdt in dat giften (onder de voorwaarden van deze regeling) voor de belasting aftrekbaar zijn.

STICHTING
DOEN

■ NATIONALE
POSTCODE
LOTERIJ ■

De Stichting Doen (Postcodeloterij) heeft ons een ruime bijdrage toegezegd voor ons antiverdrogingsproject Noord-Brabant, verspreid over 3 jaren (zie blz. 8).

Voorwoord

Op het moment dat dit jaarverslag uitkomt, is er grote ophef over uitspraken van de Raad van State (RvS) van 1-4-2009, waarbij WBdP in het gelijk werd gesteld. Het ging om veehouderijen die in het verleden hadden uitgebreid, zonder de daarvoor vereiste vergunning volgens de Natuurbeschermingswet (Nb-wet) aangevraagd te hebben. Rondom de Peel was het vanwege de oplettendheid van WBdP bekend dat zo'n vergunning vereist is bij overschrijding van een bepaalde ammoniakneerslag. Vele bedrijven vroegen de Nb-wetvergunning aan (hij werd overigens vrijwel altijd verleend, maar pas nadat er elders nabij de Peel een vergunning was ingetrokken om de uitbreiding te compenseren).

In de rest van Nederland werd door het ministerie van LNV (destijds het bevoegd gezag) de vergunningplicht niet of nauwelijks gehandhaafd. Honderden bedrijven hebben uitgebreid zonder Nb-wetvergunning.

Dit is waarschijnlijk de reden geweest dat de provincies (tegenwoordig het bevoegd gezag) alle illegale uitbreidingen van vóór 1-10-2005 wilden legaliseren. Rond de Peel waren dit er enkele. Hiertegen ging WBdP in beroep en kreeg van de RvS gelijk.

"Ik vind dat deze Werkgroep een compliment verdient, maar alle andere betrokkenen bij de Peel verdienen net zo goed een compliment vanwege hun geweldige inzet om van de Peel een gebied te maken waarin ecologie en economie in de toekomst harmonieus kunnen samenwerken en samenleven".

(Minister Verburg in de Tweede Kamer, 9 april 2009)

Zondermeer alles legaliseren mag van de RvS niet. Het 'bestaand gebruik' dient te worden getoetst.

Daar is vervolgens de commotie over ontstaan. Landbouworganisaties en diverse kamerleden stelden dat deze uitspraken kunnen inhouden dat mogelijk honderden bedrijven in Nederland moeten verdwijnen. Dit is volgens WBdP niet het geval. De Nb-wet maakt het mogelijk dat al het 'bestaand gebruik' van vóór 1-10-2005 vergunningvrij wordt verklaard, op voorwaarde dat er een goed beheerplan wordt gemaakt. Diverse partijen vinden dat echter niet genoeg. Ze vinden dat de wet dient te worden aangepast en dat alles moet worden gelegaliseerd nog voordat zo'n plan er is. En omdat het hen duidelijk is dat zulks hoogstwaarschijnlijk in strijd is met de Europese Habitatrichtlijn, wordt er druk gelobbyd voor versoepeling daarvan.

Dit is tekenend voor hoe er in Nederland dikwijls met de natuur

wordt omgesprongen. De weinige wet- en regelgeving die er voor de bescherming van de natuur is, wordt door de overheden vaak genegeerd of halfslachtig toegepast. Wanneer een groep zoals WBdP dat bij de RvS aanklaagt - en veelal wint - krijgt ze van sommigen het verwijt dat ze 'de randen van de wet opzoekt'! En vervolgens wordt er dan hard geroepen dat de wet maar aangepast moet worden, in plaats van dat er eindelijk eens werk gemaakt wordt van controle en handhaving.

Gelukkig kreeg WBdP van Minister Verburg van LNV in het spoeddebat in de Kamer over deze uitspraken een compliment.

WBdP houdt (al sinds 1978) de vinger aan de pols. Dit jaarverslag over 2008 laat zien dat WBdP op diverse vlakken (niet alleen op ammoniakgebied) actief is voor de noodzakelijke bescherming en ontwikkeling van de Peelnatuur.

Erik Theunissen, secretaris

INHOUD

Wet ammoniak en veehouderij

WBdP neemt deel aan het samenwerkingsverband ammoniak, dat door de stichting Natuur en Milieu wordt georganiseerd.

We hebben in 2008 in ons werkgebied van 7 Limburgse en 4 Brabantse gemeenten rond de Peel 197 milieuvergunningen en 21 meldingen beoordeeld.

We controleerden of de Wet ammoniak en veehouderij goed werd nageleefd. We meldden zonodig ook de vergunningplicht in het kader van de Natuurbeschermingswet aan G.S. (zie volgende blad).

Bezwaren

We dienden drie bezwaren in, omdat de gemeente ons inziens onvoldoende toetst aan art. 3 van de Wet ammoniak en veehouderij. Dit artikel is bedoeld om uitvoering te geven aan de Europese IPPC-richtlijn (voor o.a. grote intensieve veehouderijen), waarin staat dat geen 'belangrijke verontreiniging' veroorzaakt mag worden. De gemeente schreef weliswaar emissie-arme stalsystemen voor, maar omdat het aantal dieren flink toenam (of omdat men overging op andere soorten dieren), nam desondanks de emissie toe.

Recent verloren we ons beroep bij de Raad van State tegen één van deze zaken. Meer daarover in jaarverslag 2009.

Uitspraak Raad van State: 'toetsingskader' van tafel!

Een andere belangrijke zaak wonnen we: we stelden beroep in tegen een door Nederweert verleende milieuvergunning voor een toename van depositie op het Habitatrichtlijngebied het Weerterbos. De gemeente stelde dat de toename geoorloofd was, omdat voldaan werd aan het ministeriële 'toetsingskader ammoniak Natura2000'. Volgens dit 'toetsingskader' was het geoorloofd dat de directe depositie op de rand van N2000-gebieden toenam tot 5% van de kritische depositie van het gebied. In de praktijk hield dit in dat vrijwel elk bedrijf enorme uitbreidingsmogelijkheden werd geboden. Er was geen enkele garantie dat de depositie zou dalen. De Raad van State was het met ons eens. Daarmee kan dit 'toetsingskader' niet meer worden gebruikt.

Oplossingen

Vijf keer werd gesaldeerd (vergunning elders ingetrokken), waardoor geen zienswijze of beroep (meer) nodig was.

Zeer kwetsbare gebieden

We assisteerden de milieufederatie Limburg bij haar bezwaar tegen de aanwijzing door provincie Limburg van de 'zeer kwetsbare' gebieden. Om de veehouderijen meer uitbreidingsmogelijkheden te kunnen geven, stelde de provincie dat de bossen op arme zandgronden niet zeer gevoelig zouden zijn voor ammoniak. Dit gaat om ongeveer een derde van alle Limburgse bos- en natuurgebieden. Volgens het meest recente wetenschappelijke onderzoek zijn deze bossen wel degelijk zeer kwetsbaar.

Meer uitbreidingsmogelijkheden van bedrijven rondom die bossen heeft indirect ook nadelige gevolgen voor de Peel, omdat daardoor de 'achtergronddepositie' toeneemt.

De Wet ammoniak en veehouderij beschermt de natuur nauwelijks tegen de nadelige gevolgen van de veehouderij. En de controle op de Natuurbeschermingswet laat de overheid over aan degene die er toevallig naar kijkt.

Natuurbeschermingswet en ammoniak

De Peelgebieden Deurnese Peel, Mariapeel, Grauwveen, Groote Peel en Sarsven/de Banen vallen onder de Europese Habitatrichtlijn en zijn tevens een beschermd natuurmonument. De bescherming is geregeld in de Natuurbeschermingswet (Nb-wet). Volgens die wet mogen zonder vergunning geen activiteiten worden verricht die een significant nadelig effect hebben. WBdP ziet er op toe dat deze wet op het gebied van ammoniak wordt nageleefd.

Meldingen vergunningplicht

Negentien keer meldden we de vergunningplicht bij G.S.. We deden dit nadat we constateerden dat een gemeente een milieuvergunning verleende voor een uitbreiding in de omgeving van een door de Nb-wet beschermd gebied.

Zienswijzen

We gaven zevenenveertig zienswijzen (=adviezen) aan G.S. N.-Brabant, resp. G.S. Limburg op een aangevraagde vergunning.

Bezwaren

We maakten acht keer bezwaar tegen een verleende vergunning. Zeven keer was dit omdat wij het niet eens waren met het 'toetsingskader ammoniak Natura2000' (zie bij Wet ammoniak en veehouderij de

uitspraak van de Raad van State). Eén bezwaar was omdat G.S. opeens niet meer toetst aan de situatie ten tijde van de aanwijzing van het gebied als beschermd natuurmonument. G.S. wilde alle uitbreidingen zonder Nb-wetvergunning tussen die aanwijzing en 1-10-2005 legaliseren.

Beroepen

We stelden zes keer beroep in bij de Raad van State (RvS) tegen een verleende vergunning. Twee keer omdat wij het niet eens waren met het 'toetsingskader ammoniak Natura2000'. Vier keer omdat G.S. alles tot 1-10-2005 wilde legaliseren (zie bij bezwaren).

We hebben deze laatste beroepen inmiddels gewonnen. In het jaarverslag over 2009 leest u daarover meer.

Oplossingen

Zeven keer werd gesaldeerd (vergunning elders ingetrokken), waardoor geen bezwaar/beroep meer nodig was. Dit salderen gebeurde overigens vaker, maar dan al eerder, zodat we geen bezwaar hoefden te maken.

Eén aanvraag werd ingetrokken.

Twee beroepen (tegen het legaliseren tot 1-10-'05) vervielen, omdat G.S. er (te laat) achter kwam dat er al eerder een Nb-wetvergunning verleend was (wij kregen het griffierecht terug).

Nadat het 'toetsingskader ammoniak Natura 2000' (zie Wet milieubeheer) door de RvS was vernietigd, weigerde G.S. alle aanvragen die een toename van de depositie inhielden. Al onze lopende bezwaren werden gegrond verklaard.

Aanscherping van ons beleid

Eind 2008 hebben we ons beleid aangescherpt. De reden hiervoor is dat er sinds enige tijd jurisprudentie van de RvS is dat de depositie zonder een goed ammoniakplan nooit mag toenemen. De provincies (het bevoegd gezag) dienen dit na te leven. Dat doen ze echter lang niet voldoende!

Voorheen hanteerde WBdP een standstill boven een bedrijfsdepositie van 3 mol. Nu melden we vaker de vergunningplicht aan de provincie: bij vrijwel alle emissie-toenames binnen 5 tot 10 km van de beschermde gebieden. Daarbij bieden we nog steeds de mogelijkheid tot salderen.

Daarnaast zijn we in sommige geval-

len bezwaar gaan aantekenen wanneer bij toepassing van emissie-arme staltechnieken het aantal dieren fors stijgt en de emissie niet of nauwelijks daalt. De reden hiervoor is de volgende:

De stikstofdepositie die hoogveen kan verdragen is maximaal 400 mol N per ha/j. Op dit moment is de totale neerslag in de Deurnese Peel en Mariapeel gemiddeld ruim 3200 mol/ha/j. De depositie dient dus zeer fors omlaag gebracht te worden, willen de instandhoudingsdoelen kunnen worden bereikt. Eén van de weinige middelen die daartoe bestaan is het toepassen van emissie-arme technieken. Het dient ons inziens dan wel zeker te zijn dat die technieken dan ook voor die benodigde reductie gebruikt worden. Wanneer ze worden gebruikt om meer dieren te houden, schiet de Peel er niks mee op. Dat is 'dweilen met de kraan open'. Het probleem wordt dan zelfs erger, omdat het in de toekomst nog veel moeilijker wordt om de depositie omlaag te krijgen. Wij zijn van mening dat de vergunning in zo'n geval alleen verleend mag worden wanneer aangetoond is dat de extra dieren elders in de Peelregio zijn verdwenen.

Provincies controleren en handhaven te weinig

Eigenlijk is het ongehoord dat WBdP iedere keer de vergunningplicht moet melden. Omdat de provincies het bevoegd gezag zijn voor de Natuurbeschermingswet, zouden zij zelf moeten toezien op handhaving en controle van de wet. Zoals we hierboven al schreven doen ze dat onvoldoende. De provincies komen vrijwel alleen in actie wanneer iemand -zoals WBdP- ze daar om vraagt (ze hanteren het zogenaamde 'piep-systeem'; wanneer niemand 'piept' doen ze niets). WBdP doet dus onbetaald het werk dat de provincies zelf zouden moeten doen!

Omdat onze werkgroep het voorwerk doet, gebeurt er binnen ons werkgebied nog redelijk wat. Maar in de rest van Nederland is het eerder regel dan uitzondering dat er wordt uitgebreid zonder dat de daarvoor vereiste Nb-wetvergunning is aangevraagd. Dit levert schade op voor de natuur, maar kan later ook problemen opleveren voor de agrariërs, wanneer er illegale uitbreidingen dienen te worden teruggedraaid.

Effecten van ammoniak en het beleid van WBdP

Waarom kan het kwaad?

Ammoniak is zelf basisch, maar werkt via bacteriën in de grond verzurend. Hierdoor kan bijv. aluminium, dat giftig is, uitgelooft worden.

Nog schadelijker voor de natuurgebieden is echter de eutrofiëring. Dit betekent voedselrijker worden. Zeldzame planten en veel soortenrijkdom aan planten vind je in het algemeen in voedselarme gebieden en in overgangen van voedselarm naar ietsje voedselrijker.

Ammoniak (NH₃ of NH₄) bestaat voor het grootste deel uit stikstof en dat is een plantenvoedingsstof. Ten gevolge van de ammoniakuitstoot (vanuit de stallen en het uitrijden van de mest) komt er vanuit de lucht zo'n 5 tot 10 keer meer stikstof terecht in de Peel (en in de meeste andere natuurgebieden in de regio) dan de vegetatie kan verdragen.

De zeldzame planten gaan hier op zich niet dood van, maar worden weggeconcentreerd door sneller groeiende, algemene soorten.

Verspreidingsgedrag

Met toenemende afstand van de emissiebron neemt de depositie per oppervlakte snel af. Dit wil echter niet zeggen dat ammoniak zich niet ver verspreidt: volgens het rapport 'Effecten van ammoniak op de

Nederlandse natuur' (Alterra) legt ruim 65% van de ammoniakemissie (uit een bron met een hoogte van 3 m) een afstand af van meer dan 10 km voordat het wordt gedeponeerd.

Je moet dus in een grote regio iets doen om de hoeveelheid ammoniak in een natuurgebied te verminderen.

Achtergronddepositie

De depositie van één bedrijf op de rand van een natuurgebied wordt de directe depositie genoemd. Per oppervlakte is die depositie op korte afstand hoog, maar met toenemende afstand wordt het snel minder. We hebben echter niet met één bedrijf te maken. Zoals hierboven uiteengezet, verspreidt ammoniak zich over grote afstand. Vele bedrijven tezamen in een groot gebied dragen zo allemaal bij aan de zeer hoge totale ammoniakneerslag die in de natuurgebieden neerkomt. Dit noemt men de achtergronddepositie. Zie het kaartje van de achtergronddepositie in 2007.

De veel te hoge stikstofneerslag wordt niet alleen veroorzaakt door de landbouw, maar ook door verkeer en industrie. In Nederland -en zeker in de Peelregio- veroorzaakt de landbouw echter wel verreweg het grootste deel. In de Peel is 55% afkomstig van de landbouw in een zone van 30

km er omheen (46% uit stal- en opslag en 9% van het mest aanwenden), 24% komt uit de rest van Nederland + het buitenland en 21% is NO_x (verkeer en industrie). Deze gegevens zijn afkomstig van het Alterra-onderzoek aan de Peel in het kader van N2000-beheerplan).

De depositie is sinds het maximum van begin jaren '90 wel gedaald (zo'n 30%), maar is nog steeds veel te hoog. In de Peel is het nu gemiddeld ruim 3200 mol/ha/j (gegevens Planbureau voor de leefomgeving; zie www.pbl.nl), terwijl de natuur daar eigenlijk maximaal 400 mol/ha/j kan verdragen. Wat een natuurgebied kan verdragen wordt de 'kritische depositie' genoemd. Dit verschilt per soort natuur. Het hoogveen in de Peel behoort tot de meest kwetsbare natuur.

De kritische depositie van 400 mol/ha/j is de waarde voor een echt gezond levend hoogveen, met alle soorten die daarin thuishoren. Volgens de hoogveendeskundigen kan het hoogveen in de Peel tijdelijk wat meer depositie verdragen, namelijk 1100 mol. Dan dienen echter de hydrologische omstandigheden wel goed te zijn en bovendien is er dan nog met enige regelmaat beheer nodig (om de overmaat aan voedingsstoffen af te voeren). Welnu: de

hydrologie is in de Peel nog lang niet op orde. Bovendien is dat beheer wanneer het gebied stabiel nat is -en dat moet het zijn- zeer lastig uitvoerbaar en brengt het verstoring teweeg. Zelfs onder goede hydrologische omstandigheden kan een depositie van 1100 mol dus alleen maar een tijdelijke tussenwaarde zijn. Het streven moet blijven om op termijn de kritische depositie van 400 mol te bereiken.

Habitatrichtlijn

De belangrijkste natuurgebieden in Europa worden beschermd via deze richtlijn (waaronder in het werkgebied van WBdP de Deurnese- en Mariapeel, de Groote Peel en Sarsven/de Banen). Volgens de richtlijn mag er in de habitat geen significante verslechtering optreden. De gebieden zijn wel bij de Europese Commissie aangemeld, maar nog niet officieel aangewezen. Die procedure loopt op dit moment. De richtlijn geldt echter al wel.

In oktober 2005 is in Nederland de nieuwe Natuurbeschermingswet (Nb-wet) van kracht geworden. De toets aan de Habitatrichtlijn (en ook de toets voor de natuurmonumenten) gaat voor de Peel door middel van deze wet en dient te worden gedaan door Gedeputeerde Staten. Veelal verlenen gemeentes echter een milieuvergunning voordat er getoetst is.

Toename niet toegestaan

De Raad van State heeft uitgesproken dat zonder een goed ammoniakplan een depositietoename niet toegestaan is, omdat de achtergronddepositie al veel te hoog is. G.S. Brabant en Limburg hanteren dat beleid.

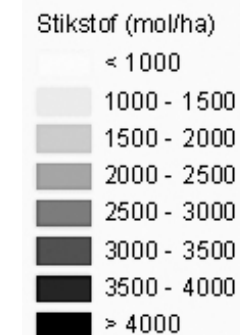
Echter: de provincies zijn weliswaar het bevoegd gezag voor de Nb-wet, maar ze controleren de wet te weinig.

Daarom melden wij binnen ons werkgebied indien nodig de vergunningplicht Nb-wet aan de provincies. Dat doen we wanneer een gemeente een milieuvergunning verleent waarbij de emissie toeneemt en wanneer het bedrijf gelegen is binnen 5 tot 10 km van een door de Nb-wet beschermd gebied.

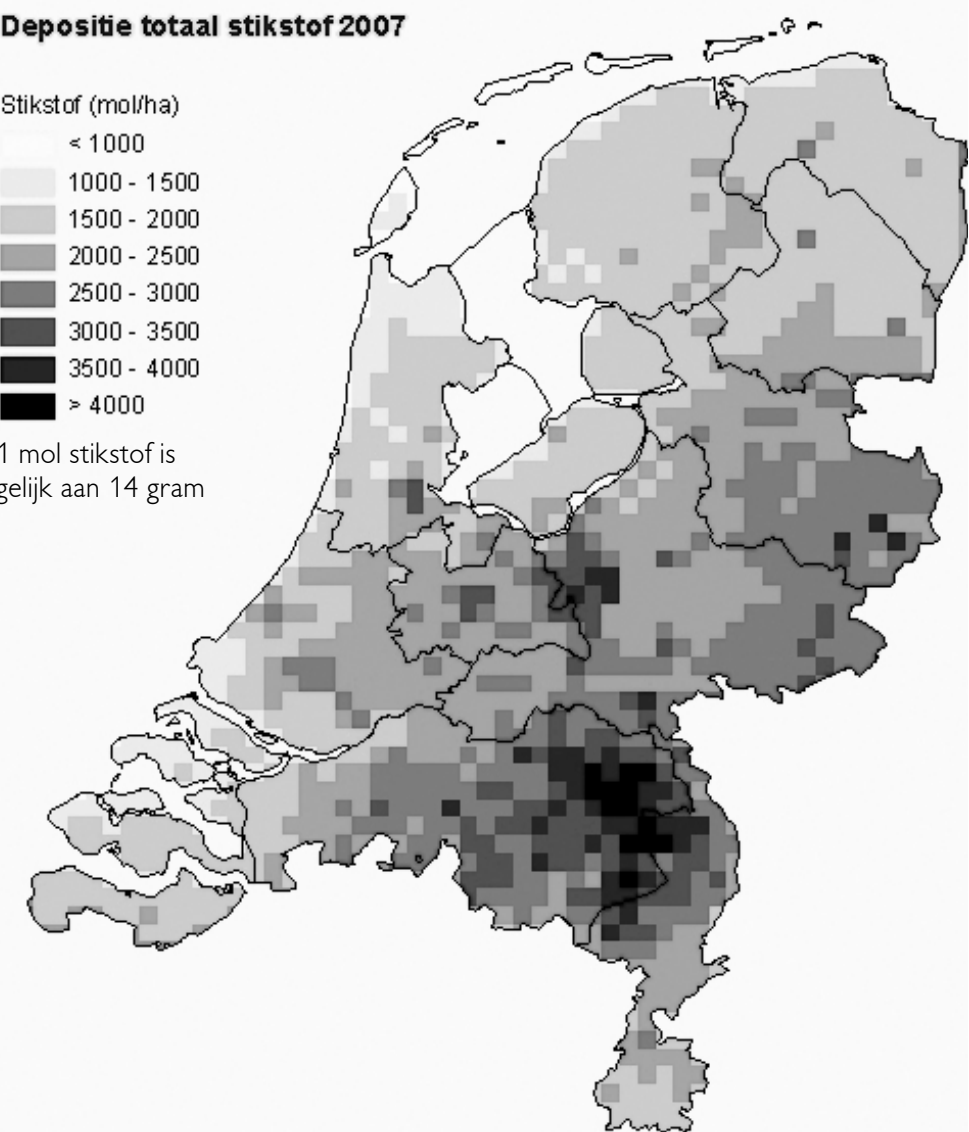
Dit werk zou natuurlijk door G.S. zelf gedaan moeten worden! Ook zouden de milieu- en de Nb-wetvergunning aan elkaar gekoppeld moeten zijn.

Deze kaart laat zien dat de stikstof-neerslag in de Peelregio veel hoger is dan in de rest van Nederland. Sinds 2003 is de depositie ongeveer gelijk gebleven.

Depositie totaal stikstof 2007

1 mol stikstof is gelijk aan 14 gram

Salderen

WBdP wil niet alle uitbreidingen van veehouderijen tegenhouden. We bieden de mogelijkheid tot salderen.

Van ons mag de depositie op een Natura2000-gebied of natuurmonument Peel toenemen, op voorwaarde dat elders op hetzelfde (of een ander) Peelgebied evenveel depositie wegvalt.

Daarbij dient ook in de regio van 30 km rondom de Peel de emissie-toename te worden gecompenseerd. Dit om te voorkomen dat de achtergronddepositie nog hoger wordt.

Aan de depositie-toename bij saldering stellen we wel een maximum: de directe depositie afkomstig van een bedrijf op de rand van de Peel mag niet meer worden dan 200 mol/ha/j.

Rapporten

Zeer goede rapporten over het gedrag en de effecten van ammoniak/stikstof zijn:

* *Effecten van ammoniak op de Nederlandse natuur*, Alterra, 2008, rapportnr. 1698

* *Ammoniak in Nederland*, Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), Bilthoven, juni 2008, rapportnummer 500125003

Natuurbeschermingswet en water

WBdP voert actie tegen verdere verdroging van de Peel. We gebruiken daartoe vooral de Natuurbeschermingswet (Nb-wet). Tegelijkertijd proberen we het beleid te beïnvloeden opdat er meer werk gemaakt wordt van de benodigde vernattingsmaatregelen in, maar vooral rondom de Peel.

Tijdelijke verlenging van Limburgse vergunningen

We maakten geen bezwaar tegen de verlenging van diverse tijdelijke Nb-wetvergunningen voor beregening uit grondwater en drainages in Limburg. Dit ondanks het feit dat de compensatiemaatregel -het hoger opstuwen van de landbouwsloten- niet goed in de vergunningen was voorgescreven. Ook de verlengde vergunningen hebben slechts een beperkte looptijd, tot de vaststelling van het Natura2000-beheerplan voor de Peelvenen.

Bezwaar tegen extra beregeningen

We maakten in 2005 bezwaar tegen 2 tijdelijke Nb-wetvergunningen voor extra beregeningsputten voor twee zeer grote landbouwbedrijven bij de Mariapeel. De provincie verzuimde ons bezwaar te behandelen. In 2008 werden we opeens niet-ontvankelijk verklaard. De provincie redeneerde dat de looptijd van de vergunning al was verlopen, zodat wij geen belang meer zouden hebben bij de procedure. Echter: die vergunningen werden verlengd (net als de vele andere tijdelijke vergunningen voor de beregeningen in Limburg), dus wij vonden dat ons procesbelang bleef bestaan. Wij verzetten ons daarom bij de Raad van State en kregen gelijk. De provincie moet opnieuw beslissen.

Drainages voor Mariapeelboeren onder voorwaarden

De boeren aan de oostkant van de Mariapeel vroegen aan de provincie of ze alvast nieuwe ondiepe (peilgestuurde) drainages aan mochten leggen, vooruitlopend op de vaststelling van de hydrologische maatregelen in het kader van het Gewenst Grond en OppervlaktewaterRegime. Wij adviseerden negatief. De drainages zijn bedoeld om de natschade voor de landbouw groten-deels weg te nemen als gevolg van de hy-

drologische maatregelen ten behoeve van de natuur (met name het hoger opstuwen van de landbouwsloten rondom de Peel). Zonder die vernattingsmaatregelen hebben ze een negatief effect. We hebben gesteld dat vervanging van traditionele diepe drainages (mits die legaal zijn) door de nieuwe ondiepe wel mag; dat is altijd een verbetering.

Handhavingsverzoeken tegen beregeningen Brabant

We stuurden aan G.S. N.-Brabant 34 handhavingsverzoeken inzake overtreding van de Grondwaterwet. De provincie leefde volgens ons in die gevallen haar eigen standstill-beleid niet na betreffende de beregeningen uit grondwater.

Onze vele overige handhavingsverzoeken voor beregeningen zonder Nb-wetvergunning (voor beregeningen van na de aanwijzing van de Peel als natuurmonument, maar van vóór het provinciale standstill in het kader van de Grondwaterwet) hielden we net als vorig jaar nog geparkeerd. Dit omdat we met de provincie afgesproken hebben dat daarvoor in het kader van het beheerplan Natura2000 en het plan voor het GGOR een bevredigende oplossing zal worden gezocht. Het lijkt er echter nog niet op dat dit zal gaan lukken!: Zie het onderdeel GGOR in de volgende kolom.

Beroep tegen beregeningen bij de Bult niet gegrond verklaard

We stelden beroep in tegen vergunningen van het ministerie van LNV voor extra beregeningen aan de Limburgse kant van de Bult. Het ministerie stelde dat rondom dat gebied voor die ingrepen slechts een bufferzone noodzakelijk is van 480 m breed, vanwege de opbouw van de ondergrond. Wij stelden dat die ondergrond anders in elkaar zit. Toch verloren we het beroep. De Raad van State (RvS) stelde dat wij niet aannemelijk gemaakt hadden dat de stelling van LNV onjuist is.

Ontgronding mag doorgaan

Ook bestreden we vergeefs een vergunning voor een ontgronding nabij het Peelrestant de Rouwkuilen. Wij betoogden uitvoerig dat de ingreep een nadelig effect heeft op de waterstand in dat gebied. Volgens de RvS hadden we echter 'onvol-

doende aannemelijk gemaakt dat de uitgangspunten van de ingeroepen deskundige onjuist waren'.

Glastuinbouwbedrijf bij Mariapeel

We gaven aan G.S. onze zienswijze over de vergunningsaanvraag voor het uitbreiden van een geïsoleerd glastuinbouwbedrijf bij de Mariapeel (nabij de 'Horster Driehoek'). Ons inziens kan de gevraagde vergunning niet (zondermeer) verleend worden, vanwege de aantasting van het open landschap en het hydrologische nadeel (verminderde inzijging van regenwater als gevolg van het verharde oppervlak) voor de Peel.

GGOR

Gewenst Grond- en OppervlaktewaterRegime

We namen deel aan de opstelling van het GGOR voor het Peelgebied de Bult, plus het Brabantse deel van de Grote Peel.

Uit de onderzoeksrapporten bleek dat de maatregel met verreweg het meeste resultaat voor de hydrologie van de Peel bestaat uit het hoger opstuwen van de landbouwsloten in een zone rondom de Peel (gecombineerd met peilgestuurde drainage). Diverse partijen in het overleg wilden die maatregel de eerste zes jaar nog niet treffen. Dit vanwege een afspraak die in de Reconstructie was gemaakt: alleen maatregelen treffen in de natuurgebieden (de 'natte natuurepels') zelf, met een uitstraling van hooguit 500 meter. Wij hebben aangegeven hiermee niet akkoord te zullen gaan. De GGOR-maatregelen dienen mede om te kunnen voldoen aan de eisen die gesteld worden door de Habitatrichtlijn. Een Reconstructie-afpraak kan gelden voor de 'gewone natuur', maar de Habitatrichtlijn prevaleert voor de gebieden die daaronder ressorteren, zoals de Peel.

Verder wezen we er op dat het onderzoek naar het effect van de beregeningen uit grondwater niet juist is uitgevoerd, omdat het niet gedaan is voor een extreem droog jaar (dan hebben beregeningen het grootste nadelige effect).

Effecten van beregening en drainage

In dit jaarverslag (en in diverse eerdere) ziet u dat WBdP actie voert tegen beregening uit grondwater en tegen het draineren van landbouwgronden rondom de Peel.

Wat is nu eigenlijk het nadelige effect van deze landbouwpraktijken?

In de Peel moet ten behoeve van het (re-genereren van) hoogveen de waterstand hoog en stabiel zijn. In het gebied zelf heeft WBdP en Staatsbosbeheer daar al van alles aan gedaan: de sloten en zijkanalen van de vroegere verveners zijn afgedamd, zodat het water niet meer de Peel uitstroomt. Ook zijn er op diverse plekken kades aangelegd om het water vast te houden.

In een natte winter is het daardoor op veel plaatsen in de Peel al nat genoeg. Probleem is echter dat 's zomers de waterstand in de Peel veelal weer te snel en teveel daalt. De fluctuatie tussen de winter- en de zomerwaterstand is te groot. Voor hoogveen mag die fluctuatie maar heel klein zijn.

In het gebied zelf is daar niet veel meer aan te doen. Je zou in natte winters met behulp van extra en hogere kades wel meer water vast kunnen houden, maar het effect daarvan is lang niet overall positief. Het wordt dan 's winters weliswaar nog natter, maar het verschil tussen de winter- en de zomerwaterstand wordt er groter van. En dat mag voor hoogveen dus niet; dat verschil moet juist kleiner worden.

Het kan ook een ander probleem veroorzaken: wanneer je 's winters teveel water in het gebied vasthoudt, kan het gebied niet genoeg voedingsstoffen meer kwijtraken (die moeten met het overtollige water het gebied uit kunnen). De voedingsstoffen gaan zich dan in het gebied ophopen (interne eutrofiëring genoemd). Daarmee komt een andere essentiële voorwaarde voor hoogveen ernstig in het gedrang: de extreme voedselarmoede.

Waarom zakt de waterstand 's zomers teveel weg?

Ten eerste natuurlijk door de verdamping. Daar is iets aan te doen (door bomen om te zagen, wat WBdP doet bij het Peelwerk), maar dat helpt niet genoeg.

Wat meer helpt is ervoor zorgen dat de omgeving van de Peel een hogere waterstand krijgt. Dat dient in eerste instantie te gebeuren door het aankopen van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) rondom de Peel en het daarna zoveel mogelijk verhogen van het waterpeil daarin. Het water loopt dan minder snel vanuit de Peel naar de omgeving weg.

Uit onderzoeken is echter bekend dat het aankopen en vernatten van de EHS nog niet voldoende is voor de vereiste stabiele waterstand in de Peel. Daarvoor is de EHS te klein. Ook in de blijvende landbouwgronden in een bepaalde zone rondom de Peel dient de waterstand te worden verhoogd.

En dan zijn die beregeningen en drainages van belang.

In een droge periode gaan de boeren hun gewassen beregenen door grondwater op te pompen. Eén of enkele beregeningen hebben weinig effect, maar wanneer vele pompen tegelijkertijd aan het grondwater gaan trekken, kan de grondwaterstand flink worden verlaagd. De waterstand rondom de Peel daalt en daardoor zakt ook het water in de Peel zelf sneller weg.

In een gemiddelde zomer hebben de beregeningen volgens de onderzoeken weinig effect. De invloed is echter wel groot in een extreem droog jaar, vooral wanneer twee (of meer) droge jaren na elkaar voorkomen. Dan kan de waterstand in de Peel -wanneer de natuur het toch al zwaar heeft- wel 20 of meer cm extra dalen.

Drainage

Ook draineren (het aanbrengen van een soort poreuze slangen in de grond, waardoor het grondwater wegloopt) verlaagt de waterstand in de landbouwpercelen. Anders dan bij beregeningen is het effect hier het grootst in het natte jaargetijde. Een drainage haalt 'de top' van de waterstand in een perceel er af. Waar bij beregening het effect groter wordt naarmate de droge periode langer duurt, is het effect bij drainage beperkt. De invloed gaat net zover als de diepte waarop de buizen zijn aangebracht; niet verder. Het effect in cm's op de waterstand in de Peel is dan ook kleiner dan dat van beregeningen. Wat niet wil zeggen dat draineren geen kwaad kan. Omdat door de drainages de waterstand in het voorjaar wordt verlaagd, hebben de ge-

wassen eerder last van droogte en wordt er dus eerder beregend.

Onderzoek

In de onderzoeken ten behoeve van de vaststelling van het Gewenst Grond en OppervlaktewaterRegime kwam naar voren: een van de beste manieren om de waterstand in de Peel te verhogen en te stabiliseren, is het verhogen van de stuwpeilen in de landbouwgronden in een bepaalde zone rondom de Peel. Vooral het opstuwen van de grotere waterschapsloten (de 'primaire sloten') is daarbij belangrijk.

Bij dat verhogen van de sloot-stuwpeilen kunnen ondiepe drainages (of de moderne 'peilgestuurde' drainages, die eigenlijk op hetzelfde neerkomen) wel nuttig zijn, bleek uit die studies. Doordat ze de opbolling van de winter- en voorjaarswaterstand wat afvlakken, treedt er als gevolg van de hogere stuwpeilen minder natschade in de landbouw op en kunnen de stuwpeilen worden verhoogd. Het resultaat is dan voor de natuur per saldo positief. Bijkomend voordeel is dat door de hogere slootpeilen de noodzaak tot beregenen wat minder wordt.

Het aanbrengen van drainages alleen -dus zonder die hogere slootpeilen- is negatief. Behalve natuurlijk wanneer je een onderwetse diep gelegen drainage vervangt door een ondiepe of peilgestuurde. Maar dan moet er voor die diepe in het verleden uiteraard al wel een Natuurbeschermingswetvergunning zijn verleend.

Overige Natuurbeschermingswet-zaken

Wandelroute in noordpunt Deurnese Peel

We maakten bezwaar tegen de Natuurbeschermingswetvergunning voor een nieuwe wandelroute in de noordpunt van de Deurnese Peel, onder Griendtsveen. In de Uitvoeringscommissie Middengebied van de Landinrichting was afgesproken dat tegelijkertijd met het gereedkomen van deze route de dam in het Deurnes Kanaal, aan het einde van de Eikenlaan, zal worden verwijderd. Daarmee vervalt een toegang tot de Deurnese Peel. Het centrale deel van die Peel zal hiermee rustiger worden, mede als compensatie voor het drukker worden van het noordelijk deel. Het verwijderen van die dam was echter niet in het voorschrift van de vergunning opgenomen. Na ons bezwaar is dit alsnog gebeurd.

Projectvestiging glastuinbouw Deurne

We overlegden veelvuldig met gemeente Deurne over het plan voor een grote projectvestiging voor glastuinbouw in het

noord-oosten van deze gemeente. De kassen zijn gepland op niet al te grote afstand van de Bult en de Heidse Peel. Door het grote verharde oppervlak kan dit leiden tot hydrologisch nadeel voor die Peelgebieden. In het plan is nu geregeld dat dit dient te worden gecompenseerd door voldoende water dat op de kassen valt in de grond te laten infiltreren. We spraken ook af dat vanuit het kassencomplex maximaal een bepaalde hoeveelheid lichthinder op de rand van de Peel mag worden veroorzaakt. Voor die verlichting zal per kas een Natuurbeschermingswetvergunning dienen te worden gevraagd.

Laagvliegen

We hadden al in 2006 een handhavingsverzoek gericht tegen de Luchtmacht, vanwege de oefeningen met zeer laagvliegende helicopters binnen de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden, waarvoor men geen Natuurbeschermingswetvergunning wilde aanvragen. Met het oog op de oplossing die Defensie beloofde te zoeken bij het

opstellen van de beheerplannen voor Natura2000, hebben we ons verzoek laten aanhouden. Toen echter bleek dat men zich uit die gesprekken terugtrok, berichtten we het ministerie van LNV dat ons handhavingsverzoek niet kan worden ingetrokken.

Liesselse uitkijktoren

De dorpsraad van Liessel, gemeente Deurne, wil een uitkijktoren tegen de rand van de Deurnese Peel, aan het einde van Eikenlaan. Vorig jaar schreven we dat we dat geen goede plek vinden en dat onze voorkeur uitgaat naar een plek bij de geplande nieuwe wandelroute onder Griendtsveen. De dorpsraad wil de toren echter per se in de omgeving van Liessel. In een overleg met Staatsbosbeheer gaven we aan niet gelukkig te zijn met zo'n publiekstrekker, maar dat de kruising van de Eikenlaan en het Leegveld eventueel een optie is.

Wanneer de nieuwe wandelroute bij Griendtsveen klaar is, wordt deze route in de Mariapeel opgeheven.

Beheerplan Natura2000

De Werkgroep neemt deel aan de Adviesgroep Natura2000. We volgen de opstelling van het Natura2000-beheerplan voor de Deurnese Peel, Mariapeel/ Grauwveen en de Grote Peel op de voet.

Daarnaast organiseren wij het achterbanoverleg voor de natuurorganisaties die betrokken zijn bij de opstelling van dit beheerplan.

Reactie op concept beheerplan

We reageerden uitgebreid op concept-versies van het beheerplan.

Onze belangrijkste reactie daarbij was dat de hydrologische maatregelen voor de Limburgse Peelgebieden (GGOR: Gewent Grond- en OppervlaktewaterRegime, oftewel Nieuw Limburgs Peil) concreter in het plan dienen komen te staan. Dit mede omdat deze maatregelen niet opgenomen zijn in de Verordening Waterhuishouding van provincie Limburg en evenmin in de Keur (= reglement) van Waterschap Peel en Maasvallei. In de Keur van het waterschap zijn enkel de samengestelde drainage geregeld.

Hogere stuwpeilen voor de primaire sloten (en de kleinere landbouwsloten) zijn nog nergens vastgelegd. Ook is de voor de vernattingsmaatregelen noodzakelijke verwerving van laaggelegen landbouwgronden nog niet concreet afgesproken.

We wezen er op dat de voorgestelde GGOR-maatregelen niet volledig uitge-

voerd kunnen worden voor zover het de maatregelen in het natuurgebied de Peel zelf betreft. Het winter-waterpeil wordt dan fors verhoogd. Dat zal leiden tot een vergroting van de waterstandsfluctuaties en tot interne eutrofiëring (dit is verder uitgelegd onder 'Effecten van beregening en drainage' op bladzijde 9).

Verder stelden we dat het beheerplan behalve voor de Limburgse Peelgebieden ook hydrologische maatregelen voor alle delen van de Brabantse Peel dient te bevatten.

Ammoniakplan

WBdP is nauw betrokken bij de opstelling van het Natura2000-ammoniakplan. WBdP heeft het basis-idee hiervoor aange-reikt.

De basis voor het plan dient ons inziens te zijn dat voorkomen dient te worden dat het aantal dieren in de al zwaar overbelaste Peelregio verder toeneemt. De emissie-arme stalsystemen dienen gebruikt te worden ter reductie van de emissie en niet om in de Peelregio nog meer dieren te gaan houden (zie ook hfdst. Nb-wet en ammoniak). Onder die voorwaarde kan dan de vergunningverlening aan individuele bedrijven worden dan nu het geval is. Op dit moment stelt de jurisprudentie van de Raad van State dat de depositie nergens toe mag nemen. Salderen is dan bijna onmogelijk. Met een goed plan kan dat waarschijnlijk weer gemakkelijker.

Landinrichting

WBdP organiseert het achterbanoverleg voor de natuurorganisaties die betrokken zijn bij deze landinrichting. WBdP neemt daarnaast deel aan de Uitvoeringscommissie Middengebied. Deze commissie maakt plannen en zorgt voor de uitvoering daarvan voor de aangekochte Ecologische Hoofdstructuur (nieuwe natuur) tussen de Deurnese Peel en Mariapeel.

We adviseerden onder andere bij de planvorming voor de inrichting van de recent verworven gronden van Van der Zwaan (rond de Wilhelminahoeve) en de voormalige gronden van Krekels (rond Hoeve Willem III). Het ging ons daarbij met name om de hoogte van de in te stellen waterpeilen. Die dienen zo goed mogelijk ten dienste te staan van de beoogde regeneratie van het hoogveen in de naastgelegen Peel.

Op ons verzoek werd het inrichtingsplan voor het voormalige weiland in de noordpunt van de Deurnese Peel dusdanig aangepast dat daar in de toekomst een hoger waterpeil ingesteld kan worden. Dit is nodig om het waterpeil in het ten zuiden daarvan gelegen deel van de Peel hoog en stabiel te kunnen houden.

De voormalige landbouwgronden in het Middengebied dienen zover mogelijk te worden vernat, om de waterstand in de naastgelegen Peel hoger en vooral stabiel te krijgen.

Beheer en inrichting

EHS bij Mariapeel

We hebben met de Dienst Landelijk Gebied meegewerkt aan het inrichtingsplan voor de recent verworven Ecologische Hoofdstructuur (EHS) ten noorden van de Mariapeel en ten oosten van de 'Horster Driehoek' in de Mariapeel. Mede door onze inbreng werd besloten om de diepe landbouwsloot tussen de 'Horster Driehoek' en de voormalige landbouwgronden ondieper te maken. Het waterschap stelde eerst dat dit niet nodig zou zijn. Langs de noordgrens van de Mariapeel zal een kade worden aangebracht om waterverlies uit de Peel te voorkomen.

Maatregelen Gladde slang

Staatsbosbeheer (SBB) overlegde met ons over haar plannen in de Deurnese Peel ten aanzien van beschermingsmaatregelen voor de Gladde slang. SBB was van plan om in de Peel op diverse plaatsen machinaal stroken bos te gaan omdoen. Wij vroegen SBB om dit niet te doen in het centrale deel van de Peel, omdat dit bedoeld is als 'wildernisgebied', een gebied waar op termijn zo min mogelijk beheerd zal worden. De geplande maatregelen voor de Gladde slang moet je regelmatig blijven herhalen en dat is met die wildernisgedachte in strijd. Bovendien waarschuwden we SBB ervoor

om het werk niet met zware machines te doen, omdat anders de kwetsbare bodem teveel beschadigd zou worden. Helaas gaf SBB geen gehoor aan onze verzoeken! Volgend jaar daarover meer.

Leembodem in 'Hoofdwijk'?

SBB opperde dat zij mogelijk in de 'Eerste Hoofdwijk' in de Mariapeel een leembodem wil gaan aanbrengen, om waterlekage tegen te gaan. Wij hebben SBB gevraagd om de zaak eerst nog eens goed te onderzoeken. Een in het verleden uitgevoerd onderzoek van WBDP bracht aan het licht dat er vanuit deze wijk geen wegzijging plaatsvindt, maar dat er juist kwel optreedt. Bovendien zit er aan weerskanten van de wijk niet of nauwelijks veen. Het is daarom twijfelachtig of de wijk een slecht doorlatende laag doorsnijdt en of een leembodem dan wel zin heeft.

Eindelijk weer slagbomen

We weten niet zeker of wij er invloed op hebben uitgeoefend, maar nadat wij er al jarenlang om gevraagd hadden zijn er nu toch eindelijk door het waterschap Peel en Maasvallei weer slagbomen geplaatst in de zandweg langs het Defensiekanaal. Dit komt de rust in de bosstrook langs dat kanaal en in de Heidse Peel ten goede.

Zonnende Gladde slang

Reconstructie

Heidse Peel

In de klankbordgroep voor de Heidse Peel werkten we mee aan de opstelling van de Projectnota voor dat gebied. Daarin wordt o.a. de verwerving van de Ecologische Hoofdstructuur (nieuwe natuur) rond dat Peelgebied geregeld, evenals de uitvoering van de hydrologische maatregelen van het Gewenst Grond- en OppervlaktewaterRegime, oftewel 'Nieuw Limburgs Peil'.

Schepersberg Peelke

We namen ook deel aan de klankbordgroep Schepersberg Peelke in Meijel. Net als de boeren aan de oostkant van de Mariapeel (zie hfdst. Natuurbeschermingswet en water) vroegen ook de boeren in dit gebied of ze alvast nieuwe ondiepe (peilgestuurde) drainages aan mochten leggen, vooruitlopend op de vaststelling van de hydrologische verbeteringsmaatregelen. Ook hier waren wij daar op tegen, behalve wanneer het ging om vervanging van vergunde oude, diepe drainages. Vanwege een uitgevoerde ruilverkaveling waren in dit gebied echter op sommige plaatsen sloten dichtgemaakt. We hebben daarom op die percelen wel ingestemd met nieuwe drainages, mits aangetoond kon worden dat het ter vervanging was van die sloten. De Dienst Landelijk Gebied zou daarvoor de informatie aanleveren. Omdat dat erg lang duurde, hebben we samen met een ambtenaar van de provincie de zaken gecontroleerd. Daarna konden de drainages worden vergund.

Ruimtelijke Ordening

WBDP houdt binnen haar werkgebied altijd de streekplannen, bestemmingsplannen en bouwvergunningen in de gaten. We reageren daarop in de ontwerp-fase en gaan in bezwaar en beroep wanneer wij van mening zijn dat de Peelbelangen onvoldoende behartigd worden.

Bestemmingsplannen

We gaven onze zienswijze betreffende het voorontwerp bestemmingsplan buitengebied van gemeente Asten en op dat van gemeente Nederweert.

We gaven onze zienswijze betreffende het ontwerp bestemmingsplan buitengebied van gemeente Sevenum.

We deden dit ook betreffende het bestemmingsplan buitengebied van gemeente Horst aan de Maas.

Voor de toekomstige fusiegemeente Peel en Maas (nu nog Meijel, Helden, Kessel en Maasbree) leverden we een reactie op het ontwerp structuurplan buitengebied.

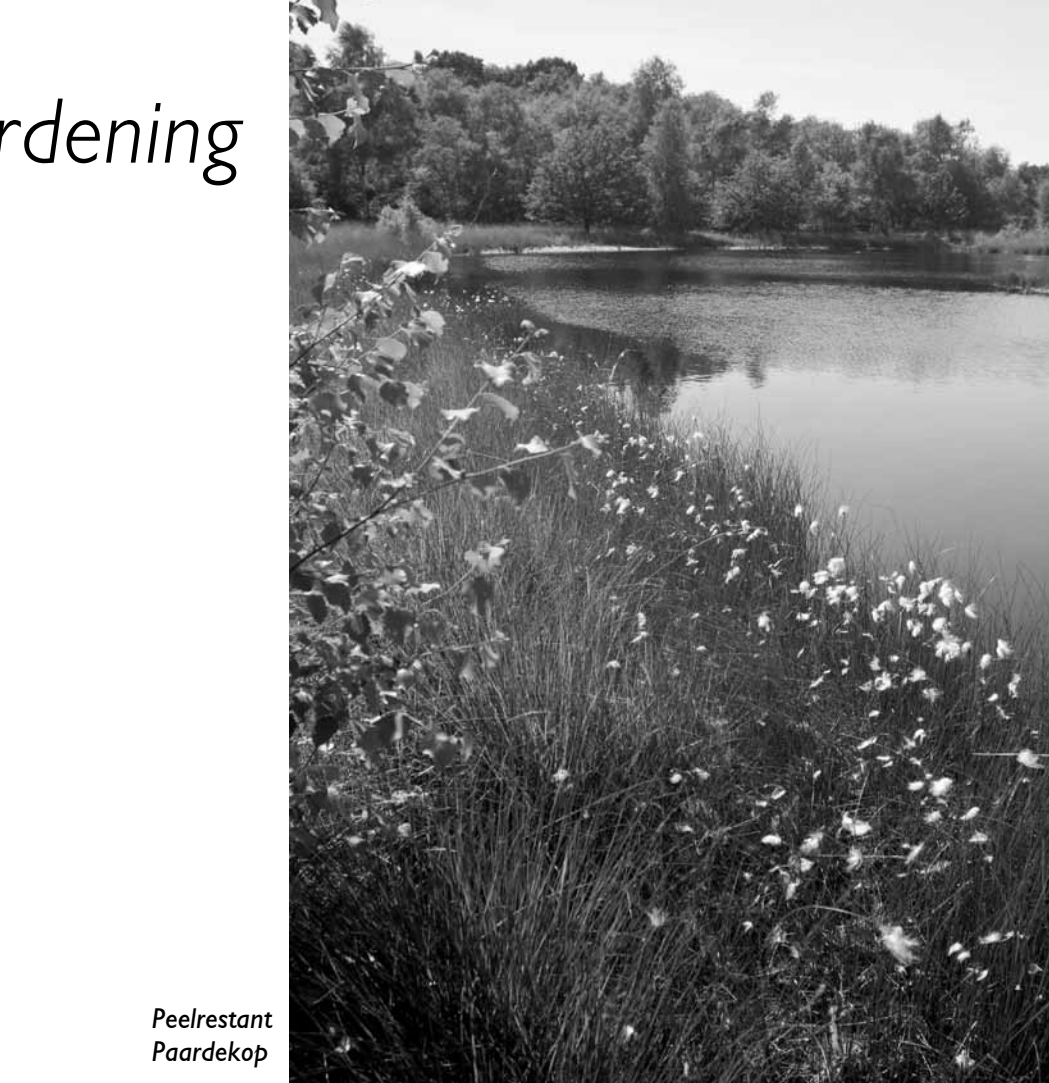
Bij onze reacties waren de te ruime mogelijkheden bij aanlegvergunningen, glas-tuinbouw en recreatieve ontwikkeling de voornaamste onderwerpen.

Geen kippen in ruil voor opgekochte varkens

We zetten het lange procederen voort tegen een bedrijf in Deurne, gelegen direct tegen de Heidse Peel. Met overheidsgeld werd de varkenshouderij opgeheven, maar vervolgens kreeg het bedrijf een nieuwe milieuvergunning voor een kippenbedrijf (voor evenveel emissie als in het verleden door de varkens). We konden tegen die milieuvergunning geen bezwaar maken. Wel tegen de bouwvergunning. Maar inmiddels is de situatie zo dat die nieuwe milieuvergunning voor het bedrijf is verlopen, de gemeente onze kant koos en het bestemmingsplan de plannen niet langer ondersteunt. De zaak is daarom vermoedelijk in zoverre gewonnen dat de ondernemer hooguit nog aanspraak kan maken op een schadeclaim of een onbruikbare bouwvergunning.

Camping tegen Heittrakse Peel gestopt

We protesteerden al enige jaren tegen de uitbreiding in de Ecologische Hoofd-

Peelrestant Paardekop

structuur van een pal ten noorden van de Heittrakse Peel gelegen camping en recreatiebedrijf. Dit leidde ertoe dat de gemeente de ruimte voor dit bedrijf nagenoeg beperkte tot het bouwblok. De ondernemer vond die ruimte te beperkt voor het soort bedrijf dat hem voor ogen stond en besloot ermee te stoppen.

Watertruffels?

We gingen in beroep tegen een vrijstelling van het bestemmingsplan in Nederweert voor het oprichten van bedrijfsgebouwen plus woning voor een bijzondere vorm van landbouw: de teelt van truffels. Het betreft een gevoelige locatie in het dal van de Rietbeek, in de directe omgeving van het Natura2000-gebied Sarsven en de Banen. We verbazen ons erover dat de gemeente hiermee instemde, omdat het perceel volgens de geplande hydrologische maatregelen ('Nieuw Limburgs Peil') sterk zou worden vernat ten behoeve van de nabijgelegen natuur. Truffels staan niet bepaald bekend als waterminnend.

Crossbaan in Venray

We ondersteunden de acties van de Milieufederatie Limburg rond het illegale, inmid-

dels gesloten motor- en autocrosscircuit in de bossen bij Merselo, gemeente Venray. Het betrof onder meer een reactie op de geluidsparagraaf van de MER (milieu-effectrapportage) en op het ontwerpbestemmingsplan voor een nieuw circuit. Dat zou moeten komen op bijna dezelfde plek, enkele honderden meters naar het zuiden. Een vreemde keuze, want betreffende de gevolgen voor de vogelkundige waarden van de nabije natuurterreinen van de vliegbasis (Groep Geleide Wapens) zou er dan maar weinig veranderen. De berekende geluidscontouren zijn zodanig dat het lawaai dan zelfs tot aan het Peelgebied de Bult zou kunnen doordringen.

Geen woonvoorziening bij 'Paardekop'

We hebben meegedacht met de lobby tegen de komst van een grote woonvoorziening voor (allochtone) landarbeiders aan de Timmermansweg bij Ysselsteyn. Het had in feite het stichten van een nieuw dorp kunnen inhouden op korte afstand van de Heidse Peel en het Peelrestant 'Aan de Paardekop'. Gelukkig trok de gemeente het plan na enige tijd weer in.

Peelwerk

Waarom Peelwerk?

De Peel was van oorsprong een hoogveen van duizenden hectaren groot. Het bestond voornamelijk uit veenmossen, was zeer nat, arm aan voedingsstoffen en erg zuur. Door ingrijpen van de mens te weten turf steken en ontginnen tot landbouwgrond is deze Peel tegenwoordig een heel stuk kleiner en ook droger geworden. De moderne landbouw rondom de Peel, met zijn lage waterstanden, zorgt voor nog meer verdroging. Daarnaast is de neerslag van voedingsstoffen vanuit de lucht te hoog, als gevolg van de ammoniakuitstoot uit de vele veehouderijbedrijven. Door deze verdroging en vermesting dreigen de zeldzame hoogveenplanten te worden overwoekerd door gras en berken.

Om dit proces tegen te gaan is Werkgroep Behoud de Peel in 1980 begonnen met beheerswerk in de Peel. De werkzaamheden bestonden uit het bouwen van dammen in de door de verveningsmaatschappijen aangelegde ontwateringsloten. Hierdoor steeg de waterstand weer. 's Zomers is het op veel plekken echter toch nog te droog. Daarom worden er bomen gezaagd en geknipt om het typische open veenlandschap te behouden en terug te krijgen. Zeldzame planten zoals veenmossen, Zonedauw en Lavendelheide, maar ook vogels zoals Wulp, Blauwborst, ganzen en Kraanvogels blijven daardoor behouden. Het werk gebeurt in opdracht van Staatsbosbeheer, de eigenaar van het gebied.

Naast dit beheerswerk in de Peel is WBdP actief bezig met beleidsbeïnvloeding. Zo ijveren we voor vernattingmaatregelen rondom de Peel. Daardoor zal het beheer op den duur minder vaak nodig zijn en in sommige delen van de Peel misschien achterwege kunnen blijven. Voorlopig heeft de Werkgroep bij het Peelwerk de hulp van vrijwilligers echter hard nodig.

Verrichte werk in 2007

We werkten in 2008 met onze vrijwilligers 13 dagen in de Peel, in totaal 742 uur. Twaalf dagen daarvan werkten we in het centrale deel van de Deurnese Peel. Op 1 november deden we daarbij mee aan de landelijke natuurwerkdag. Eén dag werkten we in het zuidelijke veenputtencomplex van de Heidse Peel.

Gemiddeld hadden we 10 deelnemers per werkdag. We beheerden voor Staatsbosbeheer weer 'onze' twee percelen grasland in 'het Molentje' (maaien en afvoeren).

Ook namen we net als elk jaar maandelijks/tweewekelijks voor SBB de waterstanden op in de Deurnese Peel en het EHS-gebied 'het Molentje'. We danken daarvoor onze trouwe vrijwilligers!

Peelwerkers gevraagd!

Kom een keer helpen met het Peelwerk. Het is nuttig, gezond en heel gezellig. Bovendien kom je in prachtige stukken ongerepte Peel en we maken altijd tijd om daarvan te genieten. Opgeven bij het WBdP-kantoor (0493-354411).

Werkdagen in 2009/2010

De volgende zaterdagen zijn gepland: 12-9, 26-9, 10-10, 24-10, 7-11 (landelijke natuurwerkdag), 21-11, 5-12, 19-12, 2-1, 16-1, 30-1, 13-2, 27-2 en 13-3. Dan stoppen we vanwege het broedseizoen.

De werkdagen starten om 9.00 uur (de landelijke natuurwerkdag om 9.30 u). Waar we bij elkaar komen en gaan werken hoor je bij opgave. Voor gereedschap en werkhandschoenen wordt gezorgd. Deelnemers zorgen zelf voor een lunchpakket, laarzen en eventueel regenkleding. Er wordt tot ongeveer 14.00 uur gewerkt.

Voorlichting en educatie

We verzorgden een excursie naar de Mariapeel en omgeving voor een klas van het Merletcollege uit Cuijk. De leerlingen deden opdrachten voor hun studie.

We werkten mee aan het begeleiden van het bezoek van gedeputeerde Hoes aan de Deurnese Peel/Mariapeel (Hoes wilde een beter beeld krijgen van de knelpunten en de herstelmaatregelen voor dit gebied).

We hebben een Brabants statenlid van de SP rondgeleid in en rond de Peel.

We namen deel aan het bezoek van de commissie Trojan aan de Peel. Deze commissie moest het ministerie adviseren over een nieuw 'toetsingskader' voor ammoniak in het kader van de beheerplannen Natura2000. Wij pleitten ervoor dat verdere groei van het aantal dieren in de Peelregio voorkomen dient te worden. We betoogden dat er onder die voorwaarde weer gemakkelijker gesaldeerd zou kunnen worden. De commissie adviseerde later om de salderingsmogelijkheden te onderzoeken.

Een student van Hogeschool Larenstein liep bij ons een dag stage om meer te weten te komen over ons ammoniakbeleid.

We hebben met een voorlichtingsstand plus onze sPeelkast deelgenomen aan de natuurmarkt bij het Deurnese Natuureducatiecentrum De Ossenbeemd. We vernieuwden een gedeelte van ons voorlichtingsmateriaal (panelen) voor zulke stands.

Ons jaarverslag 2007 was een heel stuk voorlichting op zich.

We hadden helaas technische problemen met onze web-site www.wbdp.nl. Inmiddels zijn we druk bezig met het maken van een nieuwe site en geven we ook weer de 'Peelflits' uit, een frequent verschijnende nieuwsbrief.

Naast de eigen educatieve activiteiten van WBdP zijn twee leden van onze Werkgroep actief als scholengids, om de belangstelling van de jeugd op te wekken voor de natuur in het algemeen en de Peel in het bijzonder.

De Klapekster, karakteristieke wintergast

Wanneer een willekeurige natuurliefhebber wordt gevraagd wat nu de karakteristieke vogelsoorten voor de Peel zijn, zullen in negen van de tien gevallen soorten als Kraanvogel of Blauwborst te berde worden gebracht. Zelden zal men de Klapekster noemen. Dit is echter geheel ten onrechte. Het heeft onder andere te maken met het feit dat deze zangvogel alleen in de winter is aan te treffen en bovendien niet zo'n opvallende verschijning is als bijvoorbeeld de Kraanvogel.

De naam doet vermoeden dat de Klapekster familie van de Ekster zou zijn. Dit is niet het geval. De soort dankt haar naam aan het bonte uiterlijk, waarmee de overeenkomst met de Ekster ook meteen ophoudt. Het is een vogel ter grootte van een Merel, die tot de familie van de klauwieren behoort. Het grappige is dat de klauwieren juist geen klauwen bezitten, zoals de roofvogels die wel hebben! Het zijn wel echte rovers, die uitgerust zijn met een vlijmscherpe haaksnavel. Om het gemis aan klauwen te compenseren, prikken klauwieren hun prooien aan doorns of prikkeldraad. Hierdoor kan de prooi tijdens het verorberen niet wegglijpen. Bij een ruim voedselaanbod gebruiken ze deze 'opslagplaatsen' voor prooi ook als voorraadkamer. Zo verraadt de Klapekster soms zijn aanwezigheid.

Omstreeks eind september arriveren de eerste Klapeksters in de Peel, om tot begin april gebruik te maken van de gastvrijheid die het hoogveengebied hen biedt. Tijdens hun verblijf staan grote kevers (o.a. mestkevers), libellen, hommels, hagedissen, muizen en zangvogels op hun menu. Zo weten ze tijdens de najaarstrek in oktober moe geworden trekvogels met een snelle sprint uit de lucht te plukken. Een jachtmethode die vaker wordt gezien, is het vanuit een hoge top van een solitair staande boom speuren naar een prooi op de grond. Op het moment dat de Klapekster iets in het vizier heeft, vliegt hij er razendsnel op af.

Dit gedrag maakt het voor de opettende wandelaar een stuk gemakkelijker om deze fraaie soort te zien. Door in de Groote Peel in een open pijpenstro- of heidevlakte de boomtopjes af te turen heeft men vrijwel altijd prijs. Dit gebied herbergt dan ook de meeste Klapeksters in de regio. Zo telde Vogelwerkgroep de

Peel daar in de afgelopen winter 5 verschillende exemplaren. De Deurnese Peel was met 3 overwinteraars een goede tweede. De Mariapeel is tijdens de meeste winters goed voor 2 Klapeksters. Kleinere Peelrestanten als de Bult, de Stippelberg, Vliegbasis de Peel, de Heitrakse Peel, 't Zinkske en de Zoom herbergen onregelmatig één exemplaar van deze fraaie vogel.

De Klapekster is in Europa een bedreigde vogelsoort. In de Peel werden in de jaren zestig de laatste broedgevallen vastgesteld en in 2001 werd voor het laatst in Nederland gebroed. De hier overwinterende vogels komen uit de Scandinavische landen. Om het voortbestaan van deze soort in die landen te waarborgen is de bescherming in het overwinteringshabitat van groot belang. Met name grote open heide- en veengebieden zijn daarvoor essentieel. Werkgroep Behoud de Peel handhaaft tijdens het beheerswerk deze openheid, door de bebossing van de Peel terug te dringen. Zo nu en dan laten de Peelwerkers een markante uitkijkpost voor de Klapekster staan. Ook het aan elkaar koppelen van Peelfragmenten tot één groter geheel, zoals verwoord in onze visie voor de Verheven Peel, draagt bij aan het behoud en herstel van het winterkwartier van deze bijzondere soort. Zo hopen we nog lange tijd te kunnen genieten van deze markante predator!

foto © Ran Schols

Wat doet Werkgroep Behoud de Peel?

Werkgroep Behoud de Peel is een onafhankelijke stichting, met als doelstelling het behoud en herstel van het Peelgebied als een hoogveen(achtig) landschap met de daaraan verbonden historische waarden en natuurkwaliteiten.

Ooit besloeg het hoogveengebied van de Peel een enorme oppervlakte in het grensgebied van Brabant en Limburg.

Ons werkterrein bestaat nu uit de elf Peelgemeenten, waarin nog Peelrestanten liggen, of die (dicht) daaraan grenzen:

- Asten
- Deurne
- Gemert-Bakel
(daarvan het oorspronkelijke Bakel en Milheeze)
- Helden
- Leudal
(daarvan het oorspronkelijke Heythuysen, plus het noordelijk deel van het oorspronkelijke Roggel en Neer)
- Horst aan de Maas
(daarvan het oorspronkelijke Horst)
- Meijel
- Nederweert
- Sevenum
- Someren (het zuidoostelijk deel)
- Venray

Voor het behoud en herstel van de Peelgebieden is de Werkgroep al 30 jaar strijdvaardig. In de eerste jaren na de oprichting in 1978 stelden we alles in het werk om verdere afgraving en ontginning van de Peel te voorkomen.

Zo werden de Deurnese Peel en het Grauwveen een beschermd natuurmonument.

Toen deze gevaren waren afgewend, kon aandacht besteed worden aan beheerswerk in de Peel (dammen bouwen/bomen zagen) en al snel daarna ook aan bestrijding van allerlei bedreigingen van buitenaf, zoals ontwatering, uitstoot van ammoniak en aantasting van het open landschap rond de Peel. Dit doen we nog steeds.

Daarnaast besteden we tijd aan allerlei vormen van voorlichting.

Maar de meeste tijd steken we al jarenlang in het samen met andere partijen maken (en uitvoeren) van plannen voor een betere inrichting van de Peelreservaten en vooral ook plannen om ze minder kwetsbaar te maken voor bedreigingen van buitenaf. Belangrijke voorbeelden daarvan zijn in dit verslag de opstelling van het Natura2000-beheerplan (inclusief het ammoniakplan), de landinrichting Peelvenen en de beleidsbeïnvloeding voor de vernatting van het gebied rondom de Peel.

MINDER RIJKDOM ?

De economische crisis, hoe ernstig ook voor sommige mensen, zal niet meteen grote gevolgen hebben voor de natuur in de Peel. Vermesting, verzuring en verdroging zullen er niet door tot staan gebracht worden. Deze crisis zal niet de vermindering van de (voedsel-)rijkdom brengen waar karakteristieke hoogveenplanten als wollegras en veenmos nu al tientallen jaren op wachten.

Werkgroep Behoud de Peel zal zich daarom ook de komende jaren onverminderd moeten inzetten voor de bestrijding van vermisting, verzuring en verdroging, voor het behoud van de Peelnatuur.

Hopelijk heeft de overheid, na al het geld dat werd uitgegeven voor het overeind houden van de financiële sector, nog genoeg over voor het steunen van duurzame ontwikkelingen. Het valt echter niet te verwachten dat ze daarbij ook nog iets zal reserveren voor de natuurbeschermings-organisaties die deze ontwikkeling willen bevorderen. Overheidssteun -anders dan de kleine bijdragen van de Peelgemeenten- krijgt Werkgroep Behoud de Peel niet. Daarom is het nog steeds nodig dat alle Peel-vrienden laten zien hoe waardevol ze het werk van de Werkgroep vinden en een bedrag over maken op **giro 5356520 t.n.v. WBdP te Deurne.**

Uw steun is essentieel. Hartelijk dank.

Werkgroep Behoud de Peel

Postbus 139

5750 AC DEURNE

0493-354411 wbdp@hetnet.nl

